

קרבות רמת יוחנן

ב-48.11.48, בהגיע הקרב על משמר העמק עד משבר, שלח קאוקג'י, מפקד צבא ההצלה" הערבי, לשכיב והאב, מפקד הגדוד הדרוזי שישב בשרעם, מברק בזו הלשון: "אל בני מערוף הנכבדים! הנני פונה אליכם. אני שרוי במצוקה. אם לא תיחלצו לעזרתי- תלונתי לאלוהים!" והגדוד הדרוזי נכנס, זו הפעם הראשונה במלחמת העצמאות- כגורם פעיל למערכה בקרב על רמת יוחנן.

מראשית המלחמה נעשו על-ידי מפקדת "צבא ההצלה" ניסיונות לגיוס שכירים בהר הדרוזים, שתושביו נודעו מאז ומעולם כלוחמים אמיצי לב. אולם מתוך דאגה מובנת לגורל תושבי ארץ-ישראל הדרוזים במקרה של ניצחון יהודי, התנגד מנהיג ההר, שולטן אל אטרש, לגיוס בני עמו. אף-על-פי-כן נמצא ביניהם קצין שהסכים, תמורת שכר מלא, לעמוד בראש יחידה דרוזית ב"צבא ההצלה": שכיב והאב, כבן 60 לשעבר קפיטן בצבא הסורי הקולוניאלי. מסביבו התלכדו 400-500 לוחמים. דבריו של מפקד הגדוד ללוחמיו עם התגייסם מבהירים את עמדתו כלפי המלחמה: "אין לנו ייעוד דרוזי במלחמה זו, אלא שכירים אנו בלבד המקבלים משכורת וחייבים למלא את המוטל עלינו... כל המקבל משכורת, לובש מדים ומקבל מזון, חייב לדעת שהוא כפוף למרות והמרות חלה עליו".

הגדוד הגיע ארצה ב-48.3.28 והופקד על מחוז חיפה (כולל חלק מהגליל התחתון, שפרעם והכרמל). עד לקרבות משמר העמק הסתפק שכיב והאב בארגון כוחותיו בארץ ונמנע מלהתגרות ביהודים, אך עתה, עם הגיע קריאותיו הנואשות קאוקג'י לעזרה, לא יכול להמשיך לשבת בחיבוק ידיים. הלחץ עליו מצד מפקדת "צבא ההצלה" גבר והלך והוא החליט לנסות מזלו בכיבוש רמת יוחנן העברית- כדי להקל על מצבו של קאוקג'י במשמר העמק. בעוד הוא פותח בהתקפתו נסתיימו הקרבות במשמר העמק, בתבוסתו המוחלטת של קאוקג'י; קרבות רמת-יוחנן, לא באו אפוא כעזרה לקרבות במשמר העמק אלא כהמשכם.

80 שנה לפלמ"ח

ב-4.12 תפסו הדרוזים את הכפרים חרבת הושה וחרבת כסאיר, מזרחית לרמת-יוחנן, בינה לבין שפרעם וצלפו מתוכם על רמת יוחנן ועל העובדים בשדותיה. צליפות אלה הלכו וגברו יומיים לאחר-מכן והביאו לידי החלטה שלנו לכבוש את שני הכפרים הללו. המשימה בוצעה בליל 15-16 באפריל על-ידי שתי פלוגות מחטיבת "כרמלי". הכפרים נמצאו ריקים מאדם. נראה שהאויב השתמש בהם לפעולותיו. ביום בלבד ובלילה לא היה משאיר בהם כוחות. אולם כשהאיר השחר החלה התקפת נגד של הדרוזים, אשר נמשכה כל אותו יום. בראשונה תפסו את המשלטים החולשים על חרבת הושה, המזרחי שבין שני הכפרים, ואחרי כן ניסו לכבוש את חרבת הושה עצמה. משנכשלו, העבירו את רוב כוחותיהם לחרבת כסאיר, כנראה מתוך הנחה שנפילתה תפיל ממילא גם את חרבת הושה. באותו יום נערכו 9 הסתערויות על עמדותינו בשני הכפרים, יחדיו ולסירוגין. כל אותו יום היו כוחותינו, במיוחד בחרבת הושה, נתונים ללחץ קשה. מוצבי החוץ שלה נפלו, אבדות ניכרות נגרמו בעיקר בקרב המפקדים אשר סיכנו את עצמם יתר על המידה כדי לשמש דוגמה לפקודיהם. ובעוד שלדרוזים נשלחה מפעם לפעם תגבורת מצד שפרעם, לא קיבלו אנשינו כל תגבורת מלבד משוריין אחד שהגיע אחרי הצהריים והביא איתו מקלע בינוני, חומר נפץ, תחמושת, אוכל וקפה. הסתערויות הדרוזים הגיעו מפעם לפעם לטווח-מגע, אך כולן נהדפו קודם שנפתח קרב פנים אל פנים. לפנות ערב קיבלו כוחותינו פקודת נסיגה. אולם אנשינו עצמם הבינו שנסיגה לאור היום, כמוה כמעשה התאבדות. עם רדת הלילה פוצץ בית המטה בחרבת הושה והיחידה נסוגה משם לחרבת כסאיר.

אולם למחרת בבוקר נסתבר שהדרוזים הגיעו עד משבר באותה שעה עצמה, לערך, ולא נכנסו לתוך הכפר. הוא נתפס שוב בידינו. בכך בעצם נסתיימו הקרבות באזור. אבידות הדרוזים היו כבדות והן הביאום כנראה למסקנה ש"משחק" זה אינו כדאי ביותר. תוך כדי הקרבות נוצר מגע בין נציגי ה"הגנה" לבין מפקדים דרוזים ונכבדים מקומיים. לבסוף נחתם מעין חוזה אי-התקפה. אכן, מאז נמנעו הדרוזים מכל פעולה יזומה נגדנו.

